

UTAZÁSAIM LEÍRÁSA

Fordította és a bevezető tanulmányt írta: *Beke György*

(Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1977. 230 old.)

E lap hasábjain, s még sok más alkalommal olvashattunk Magyarországról olyan útleírásokat, új beszámolókat, amelyek a korábbi évszázadokban nálunk járt külföldi utazók tapasztalatairól, **élményeiről adnak számot**, arról, hogy miként látta a messzi országból érkezett idegen hazánk akkori állapotát. Ezek a távoli időkből való tudósítások dokumentum értékűek számunkra, s csak fokozza jelentőségüket az a körülmény, hogy szerzőik más oldalról és más megvilágításban látták az akkori dolgokat, voltaképpen másfajta elfogultsággal írtak rólunk, mint a kortárs hazai szerzők. Az ilyen jellegű írások zöme a tőlünk nyugatra eső európai országokból érkezett utazóktól való, ennek megfelelően többnyire föllelhetők bennük a hozzánk képest módosabb, szerencsésebb és előrehaladottabb környezetből jövők — jobb esetben szemernyi — felülemelkedettsége, a „kuriózum”, a számukra különleges iránti, alkalmasint futó mosollyal is járó érdeklődés. Annál ritkábbak a kelet felől, netán a Balkánról jövő utazók leírásai, amelyekből az előbbiekkal ellentétben éppen az tűnik ki, hogy szerzőik számára még a mi nyomorúságunk is holmi kívánatos példának tűnik. Ezek olvastán érzékelhetjük igazán, hogy a népek sorsának szóródása miként sokszorozza a megítélés lehetőségeit.

Ezeknek a ritkább írásoknak a sorát gazdagította a TÉKA sorozat egyik legújabb kiadványa, amely *Dinicu Golescu*, a havasalföldi román bojár 1824 és 1826 közötti európai utazásainak leírását teszi számunkra hozzáférhetővé. Nem meglepő, de mégis elgondolkoztató, hogy az az utazó, aki kelet felől érkezik hozzánk, szinte pontosan olyan érzelmekkel — és talán eredménnyel — járja végig a múlt század elejei Magyarországot, mint azok a hazai utazók, akik tőlünk indultak ezidőben nyugat felé. Nem véletlen, hogy Beke

György bevezető tanulmányában az ifjú *Wesselényi Miklós*, *Széchenyi István*, *Bölköni Farkas Sándor* útjait említi, mint akik hasonló korban és hasonló céllal indultak el világot látni.

Dinicu Golescu, ez a török ruhában járó, de felvilágosult „nagybojár” nemcsak hazánkba látogatott, sőt azt is mondhatnánk, hogy éppen csak átutazott rajtunk, hogy aztán fölkeresse a nevezetes osztrák, olasz, német és svájci városokat. De nyitott szemmel és érdeklődő lélekkel járt mindenfelé, s így rólunk is fontos kortörténeti jelenségeket rögzített.

Brassónál lépte át az országhatárt, aholis azonnal szembetűnik neki a szászok célszerű gazdálkodása, oktatásügyük fejlettsége. Aztán Fogaras, Felek, Nagyszében, Szászsebes, Károlyfehérvár, Torda útjának állomásai, s mindenhol talál följegyezni valót. Kolozsvárnál hosszasan időzik nemcsak azért, mert az itteni „főnemesek igen vendégszerető emberek, gazdagon terített asztalaikhoz szívesen meginvitálnak bárki idegent”, de azért is, hogy megismerje a Kolozsvárt virágzó lótenyésztést, amelyről gondosan számot ad. Innen Nagyváradon át a számára „szörnyűsége pusztá” Alföldön keresztül ér Pestre, majd Budára, ahol megcsodálja a múzeumot, a fürdőket, a két várost összekötő hajóhidat, amelyen végigsétálva „lelki örömét leli az ember”. Nyergesújfalu, Győr, Moson útjának következő állomásai, s így jut el Pozsonyba, pontosan I. Ferenc feleségének koronázására, amely jó alkalom számára, hogy az uralkodó és a nép saját hazájában tapasztalt viszonyán elmélkedjék. Innen azután Bécsen keresztül utazik tovább.

Az útleírás olvastán jól megfigyelhetjük, hogy a látottak és hallottak nyomán Dinicu Golescunak miként „nyílik ki egyre jobban a szeme”, a tapasztaltakkal összevetve mint látja egyre tisztábban hazája helyzetét, s azt is, hogy merre kell keresni a kibontakozást. Mindezen túl számunkra elsősorban azért fontos ez a könyv, mert hazánk 150 évvel ezelőtti állapotáról ad — nem mindennapi nézőpontból — ismereteket.

Halász Péter

